

ЖІНКА У ЗОНІ

...Сорок осіб, казали Інні, набрали тоді понад 25 бер, і кожен був на видноті, як санітарка під час бою. Тридцять вісім нагороджених. Тисяча сімсот лікарів на рік приїздило за розпорядженням міністерства на зміну, і кожного належало зустріти, погодувати, передягти, кожному влаштувати житло...

Тим часом стривожена, як пташка над зруйнованим гніздом, Надія Іванівна геть розгубилася в словах і в пугах свого відчаю, і певно, що вже ні на Бога, ні на цю заїжджу журналістку не покладала жодних надій. Просто борсалася у своєму безправ'ї та недолі, почувавши себе заложницею психологічного й соціального експерименту держави.

- Розумієте, ми нікому не потрібні, бо вже зужиті та й годі, а для пільгової пенсії треба сім - сім з половиною років, ви ж чули, мабуть, рік після аварії йшов за три, а з березня 1988-го - за півтора, і ми вже без п'яти хвилин пенсіонери, то нащо ж нам той Славутич, там же й працювати ніде, він же для станційників?.. Що ми там будемо робити?! І питаємо всіх, скрізь питаємо - ніхто нічого не знає. Ви уявляєте це видовище: сім'ї, які понуро бредуть за депутатом, а йому наші проблеми - як собаці реп'ях...

Тут жіночка з сильною енергетикою ляснула долонями:

- Мене там не було!..

А Надія Іванівна без угаву все повторювала це "уявляєте", "розумієте", хоча Інна за два тижні у зоні (день - за півтора чи за три з таким її гарячковим, хворобливим бажанням устигнути скрізь, охопити якомога більше людей, допомогти всім, розібратися в усьому, бути водночас і в Чорнобилі, і в Буряківці, і в Прип'яті, і в Чистогалівці, на ЧАЕС і в автобусі, що їде по селах) вже знала цю чужу проблему, як свою власну, і розмова про це в парткомі ЧАЕС з секретарем та заступником залишила у неї враження голого волюнтаризму, - колись і не в таких масштабах, без обіцянок прняка переселяти цілі народи в СРСР.

Вважалося, що порушення технологічної дисципліни на станції теж пов'язане з вахтовим методом, і коли тільки третина персоналу виявила бажання переїхати у нове місто енергетиків, для адміністрації постала проблема "роботи з кадрами". Керівники хотіли б мати точну, прискіпливо об'єктивну пресу про пресу, яка не дає їм змоги "нормально", без психологічного ушкодження працювати. Спотворює факти, створює моральну напруженість і без того укрій складної ситуації навколо ЧАЕС.

Колишній працівник реакторного залу, а нині партком Геннадій Олексійович Коряка популярно й в'дливо коментував Інні окремі деталі дилетантських публікацій, не пошкодувавши навіть авторитету Легасова. А що вже говорити про необстріляних філологів та журналістів, які рвонули у бій з атомною енергетикою, не знаючи бодай азів складного навіть для спеціалістів питання.

Інна два роки ретельно готувалася до цього відрядження, вивчала літературу, розмовляла з фахівцями, вже тут, у Чорнобилі, з завмираючим серцем бігла до кіоска, щоб захопити сенсаційну посмертну публікацію нотаток академіка Легасова, сподівалася, що нарешті остаточно розставити крапки над "і".

І що ж? Якій "людський фактор" заважав їй приєднатися не роздумуючи до всесвітнього хору протесту проти використання в енергетиці "мирного атома"? Олесь?.. Його колеги? Їхня віра в те, що, забороняючи вже випробувані світом досягнення науки, суспільство добровільно повертається назад, до печерного віку?! Яка чудова тоді, безпечна була екологія!.. Ні, не можна, гріх був би твердити, що страждання й сумніви, видовище зони чорнобильського заупустіння, голосіння тисяч одірваних силоміць від рідної землі людей, позбавлених домівок і святого права їхнього вертання до рідних могил, у лоно своїх кладовищ, де віками ховали дідів і прадідів,

- що все це на ятрило душі Інни. Того й приїхала вона сюди, що не знаходила спокою у Києві, що і рік, і другий, і вже, мабуть, поки й віку, болітиме їй цей пекельний "чорнобильський синдром".

На першій же прес-конференції, де їй випало бути, директор ЧАЕС М. П. Уманець якось болісно, аж ніби вистраждано, чомусь, як здалося їй, дивлячись на Інну, яка сиділа між німецьких журналістів з товстим блокнотом нотаток, говорив про визначальний у будь-яких присудах моральний фактор:

- Ніщо нам у нашій нелегкій роботі не заважало так, як необ'єктивна інформація...

Зі Славутичем Інна "розібралася". Вона спробувала допомогти Надії Іванівні, хоча знає, що постановка питання про переїзд до Славутича була на рівні парткому "фронтвою": або ти переїжджаєш у нове місто, або ж залишаєш станцію. Демому доведеться покласти, напевне, й партквиток. Комуніст має бути комуністом, - так було сказано на парткомі.

Можна тільки уявити, як жорстко належало працювати на стабілізацію колективу, на створення нового колективу в екстремальних умовах, адже, з одного боку, "старіки" можуть і не їхати в Славутич (Коряка жвив саме це слово, говорячи про ветеранів станції, практично молодих ще енергетиків, які з першого дня роботи станції живучи у Прип'яті, знали, як нешвидко будуються місто, все необхідне в ньому для нормального життя), але вони - це золотий запас досвіду, вони мають навчати новий персонал, і без них не обійтись. З другого боку, тих, хто не являє цінності для ЧАЕС як спеціалісти, належало без жалю звільнити.

Інні не хотілося застрявати на цій внутрішній проблемі, по-справжньому важливій лише для причетних до неї, хоча вона тонко відчувала, скільки стресів, понівечених доль і ось такого внутрішнього тремтіння відчаю загнаних у кут, викинутих, мов вибуховою хвилею, із звичного життя людей уже не знайдуть себе в іншому житті. "Чорнобильський синдром - як проблема маргінальності", - уявила вона собі варту роздумів тему, і, як завжди, коли її схильний до абстрактного теоретизування ро-

Мешканці зони безумовного (обов'язкового) відселення.

зум заносився у високості, вона силоміць, логікою конкретної доцільності відрядження повернула себе на грішну землю.

З жінокою-психотерапевтом розмова була практична і нетривала, тим паче, що та кудись поспішала. Немає достатньої апаратури для діагностики психофізіологічної готовності персоналу до праці, немає певності, що емоційно-вольове тренування ("ЕВТ", - сказала вона) ефективне у кожному випадку. Коли після аварії доводилося працювати станційникам по дванадцять годин, після обіду багатьох уже зморював сон, і масажисти змушені були обслуговувати операторів БЩУ ("Блочного щита управління", - розшифрувала для редактора Інна) просто на робочому місці. Мовилося ще про сауну для оперативного персоналу, та щойно Лідія Олександрівна почала рекламувати іплікатор Кузнецова: "Після двадцяти хвилин процедури ефект як після тривалого відпочинку!" - Інна всміхнулася. Цей "ефект" вона возила з собою у дорожній сумці, він був з нею і в Чорнобилі, бо після аварії вона вже ніколи не мала певності, що зранку підведеться з ліжка без сторонньої допомоги.